

2020-1-SK01-KA226-SCH-094350

STONKA (caulom)

- nadzemný orgán valcovitého tvaru
- rastie negatívne geotropicky (proti smeru zemskej tiaže)
- je článkovaná na **uzly** (nódy) a **medziuzly** (internódiá)
- nesie listy, kvety a plody, rozvádza živiny

- *d'alšie funkcie:*

zásobná

asimilačná

rozmnožovacia

- *typy stonky:*

- **dužinatá** – majú ju **byliny**, tvoria tieto typy stoniek:
 - **byľ** – po celej dĺžke olistená rozkonárená stonka (hluchavka)
 - **stvol** - neolistená stonka s prízemnou ružicou listov (púpava)
 - **steblo** – dutá stonka spevnená kolienkami, z ktorých vyrastajú dlhé úzke listy (trávy)
- **drevnatá** – majú ju dreviny, podľa charakteru stonky rozlišujeme
 - **strom** - tvorí ho **kmeň** a **koruna**
 - **ker** - drevnatá stonka rozkonárená tesne nad zemou (baza)
 - **poloker** - podobne rozkonárená, ale s bylinnými koncovými konárkami (čučoriedka)

- *typy stonky podľa smeru rastu:*

priama - kolmo hore

vzpriamená - rastie zo šikmej bázy

položená - nezakoreňujúca

plazivá - položená na pôde, v uzloch zakoreňujúca

ovíjajúca - ovíja sa okolo opory

Vonkajšia stavba stonky

1. **pokožka (epiderma)** – pozostáva tenkých, predĺžených buniek bez medzibunkových priestorov, na vonkajšej strane môže byť kutikula alebo chlpy.
2. **primárna kôra** – oddeľuje cievne zväzky od krycích pletív, jej súčasťou môžu byť živicové, silicové kanálky, mliečnice a základné pletivá.
3. **stredný valec** – tvoria ho

- **pericykel** – je obvodové pletivo, vyrastajú z neho bočné stonky
- **cievne zväzky** – všetky typy okrem radiálneho (kolaterálny, koncentrický)
- **stržeň a stržňové lúče** – mechanická funkcia

- rozkonárenie stonky:

1. **strapcovité** (monopodiálne) – bočné = dcérske stonky neprerastajú materskú stonku (dub)
2. **vrcholíkované** (sympodiálne) – dcérske stonky prerastajú materskú stonku (lipa)
3. **vidlicovité** (dichotomické) – materská stonka zastavuje svoj rast do dĺžky a vrchol sa rozdelí na 2 rovnocenné vrcholy (plavúne).

Druhotné – sekundárne hrubnutie stonky

- stonka nahosemenných a dvojkľúčolistových drevín druhotne hrubne pomocou sekundárnych pletív

- **kambium** - nachádza sa medzi drevnou a lykovou časťou cievného zväzku. Smerom dnu produkuje bunky sekundárneho dreva a smerom von bunky sekundárneho lyka - *letokruhy*.
- **felogén** - vzniká z primárnej kôry. Smerom dnu produkuje bunky zelenej kôry (felodermy), smerom von bunky korku - vzniká druhotná kôra.

- metamorfózy stonky:

- **poplazy** – tenké bočné stonky - rozmnožovanie (jahoda)
- **podzemky** – podzemné stonky so zásobnou a rozmnožovacou funkciou (pýr, sladič)
- **brachyblast** – skrátaná olistená bočná stonka ihličnanov (borovica) alebo bočná stonka listnatých drevín, ktorá nesie kvety (jabloň)
- **stonkové hl'uzy** – zmnoženie základného pletiva stonky, zásobná a rozmnožovacia funkcia (kaleráb, reďkovka)